

'Om Eleanor vermakelijke damesroman

door Hans Oranje

HAARLEM - Voor haar tweede produktie koos de nieuwe groep van pas afgestudeerde toneelspelers Mug met de Gouden Tand opnieuw een roman, 'The Years' van Virginia Woolf.

In haar eerste voorstelling, 'Wilhelm Meisters Leerjaren' van Goethe, leek het de groep er vooral om te doen zich uit te spreken over hun vak; nu staat het vertellen van een verhaal op de voorgrond.

Dat verhaal, of liever gezegd een cluster van anecdotes, speelt zich af rond de 'Victoriaanse oude vrijster' Eleanor, van wier leven tussen 1880 en 1930 drie actrices, Mouna Goeman Borgecius, Joan Nederlof en Maureen Teeuwen, een aantal momenten vertellen, laten zien en becommentariëren. De voorstelling heet dan ook 'Om Eleanor', waarbij het woordje 'om' in een dubbele zin wordt gebruikt: we vertellen u een geschiedenis die zich afspeelt rondom de Britse kolonelsdochter Eleanor Pargiter, en: het gaat ons heel nadrukkelijk om een vrouw in de Victoriaanse maatschappij die fysiek en geestelijk lijdt onder het verlangen naar een andere samenleving, voor haar zelf onbereikbaar vanwege haar afkomst en haar opvoeding.

Comédiennes

Ontwerper Hans Klasema zet drie grote witte fauteuils neer in de lege ruimte, de actrices trekt hij kleurrijke en opzettelijk onhandige sleepgewaden aan. De aandacht van de toeschouwer wordt voortdurend getrokken naar de lelijke dikke kousen, naar de vele lagen van broeken en rokken, die als meervoudige verdedigingswerken de vrouwenlichamen een hinderlijke bescherming bieden: Eleanors opwindendste erotische avontuur is een kuise picknick op een hete zomerdag geweest.

De regie van Jan Ritsema richt zich op de verwarrende en hilarisch werkende doorkruising van de geijkte verwachtingen van de toeschouwer over acteur en personage. De drie actrices vertellen soms als één persoon over de 'ik' of de 'zij' van Woolfs roman; dan weer splitsen zij zich uit tot deelnemers aan een dialoog; dan weer zitten zij als een intiem clubje over hun personages met elkaar te praten. Het is een groot genoegen om hier als toeschouwer bij te zijn: in vergelijking met 'Wilhelm Meisters Leerjaren', dat ook door Ritsema werd geregisseerd, durven de drie actrices veel meer hun kwaliteiten als comédiennes te laten zien en uit te spelen.

De trend om het toneelrepertoire het repertoire te laten en romans, dagboeken, enzovoort als uitgangspunt van een voorstelling te nemen, heeft als in het oog springend voordeel dat de toneelspeler een legitieme reden heeft om een tekst naar zijn hand te zetten. Hij hoeft zich niet meer in allerlei bochten te wringen om onder het personage uit te komen dat de toneelschrijver hem wil laten zijn. Hij wordt speler en toeschouwer tegelijk, én degene die ook nog zijn zegge doet over de tekst: schrijver en lezer tegelijk.

Ik vind dan wel dat de toneelspeler op zijn beurt zijn toeschouwers er van moet overtuigen dat zijn keus van de na te vertellen en uit te spelen roman al die inspanning waard is. Wat dat betreft is 'The Years' naar mijn gevoel een grensgeval. Ik heb het boek nooit gelezen en zou er, vrees ik, ook niet ver in komen. 'Om Eleanor' is hoogst vermakelijk om te zien, maar in het verhaal kon ik toch niet veel meer ontdekken dan een damesroman die, als de auteur niet Virginia Woolf was geweest, niet tevoorschijn was gehaald.

'Om Eleanor' is vanavond nog te zien in de Toneelschuur te Haarlem; van 10 tot 15 maart in De Brakke Grond te Amsterdam; daarna elders in het land.